

وکلائی جوان بدانند... (۷)

پانجمای تحلیلی به پرشهای اعتبار
(آمین دادسی کیفری)

ابراهیم اسماعیلی حویلی
وکیل دادگستری

خسرو
داد

سرشناسه	: اسماعیلی هریسی، ابراهیم، ۱۳۳۶-
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: وکلای جوان بدانند... (۷): پاسخهای تحلیلی به پرسشهای اختبار (آیین دادرسی کیفری) / ابراهیم اسماعیلی هریسی.
مشخصات نشر	: تهران: دادگستر، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری	: ۳۲۲ ص.
شابک	: ۳-۳۰-۲۸۲-۹۷۸۶۰۰: ۱۲۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: آیین دادرسی جزایی — ایران — تفسیر و استنباط
موضوع	: قانون کیفری — ایران — پرسش‌ها و پاسخ‌ها
موضوع	: قانون وکلای دادگستری — ایران — آزمون‌ها
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۲ ۱۶۵۰ / الف / KMH
رده‌بندی دیویی	: ۳۲۵/۵۵۰۵:
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۳۱۷۱۷۹:

وکلای جوان بدانند... (۷)

ابراهیم اسماعیلی هریسی

وکیل دادگستری

ناشر: انتشارات دادگستر

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۲

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

شابک: ۳-۳۰-۲۸۲-۹۷۸۶۰۰

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، میدان حضرت ولی عصر (عج)، بلوار کشاورز،

ابتدای خیابان فلسطین، کوچه شهید ذاکری، بن بست سوم، پلاک ۶

تلفن ۸۸۹۰۴۴۶۵ - ۸۸۹۰۵۴۶۰ فکس ۸۸۹۱۰۳۳۳

فهرست مطالب

<u>شماره پرسش</u>	<u>صفحه</u>
«مقدمه».....	۱۱
۱- لزوم حضور هیأت منصفه در دادگاه کیفری استان در جرایم مطبوعاتی و نحوه ابلاغ	
احضاریه به متهم جهت رسیدگی در دادگاه.....	۱۳
۲- مرجع صالح برای رسیدگی به جرم توهین و فحاشی در جرم مستمر.....	۲۱
۳- مجازات قتل شبه عمدی (غیر عمدی)، قصاص نیست.....	۲۵
۴- بررسی فوت متهم حین ارتکاب جرم، صلاحیت دادگاه نظامی، جلب نظر کارشناسی	
در تحقیقات مقدماتی، وصول دیه و خسارات.....	۲۷
۵- تعیین صلاحیت دادگاه در رسیدگی به اتهامات متعدد متهم که در مکانهای مختلف	
ارتکاب یافته.....	۴۵
۶- رسیدگی به جرایم متعدد متهم واحد در دادگاههایی با صلاحیت ذاتی مختلف.....	۵۱
۷- محاسبه بازداشت موقت در محکومیت کیفری، تکلیف مرجع صدور بازداشت موقت پس از	
صدور قرار مزبور و چگونگی فک قرار بازداشت موقت.....	۵۸
۸- اقدامات لازم و قانونی پس از نقض حکم در دیوان عالی کشور.....	۶۵
۹- متهم واحد، تعدد جرم و رسیدگی به همه‌ی اتهامات در یک دادگاه.....	۷۱
۱۰- رسیدگی به اتهامات مقامات مهم دولتی و حکومتی منحصرأ در صلاحیت دادگاه	
کیفری استان تهران است.....	۷۴
۱۱- اتهام زنا مستقیماً در دادگاه کیفری استان رسیدگی می‌شود.....	۷۷
۱۲- چگونگی فک قرار وثیقه و مبرا شدن مسؤولیت کفیل از کفالت.....	۸۱

- ۱۳- اعاده‌ی دادرسی در احکام کیفری..... ۸۲
- ۱۴- چگونگی تعقیب اتهام صدور چک بلامحل، متهم واحد و تعدد جرم، نحوه‌ی اجرای حکم در مورد محکوم علیه مبتلا به بیماری صعب‌العلاج..... ۹۱
- ۱۵- تعیین تکلیف قرار بازداشت موقت که بین بازپرس و دادستان اختلاف نظر است و چگونگی رفع اختلاف در مورد قرار مجرمیت یا موقوفی تعقیب..... ۹۵
- ۱۶- تعدد متهم، تعدد جرم، تعدد دو دادگاه از نظر صلاحیت ذاتی..... ۱۰۰
- ۱۷- موارد انجام تحقیقات مقدماتی و صدور رأی توسط دادگاههای کیفری..... ۱۱۳
- ۱۸- چگونگی رسیدگی به اتهامات متهم در جرایم مطبوعاتی..... ۱۱۴
- ۱۹- صدور حکم غیابی، چگونگی قابلیت اجرایی حکم غیابی و نحوه‌ی اعتراض به آرای غیابی..... ۱۲۶
- ۲۰- مطالبه‌ی ضرر و زیان ناشی از جرم، متهم واحد و تعدد جرم و صلاحیت دادگاه کیفری استان..... ۱۳۲
- ۲۱- مسائلی در باب صلاحیت نسبی، ذاتی و اختصاصی دادگاهها و نیز تعدد جرم و تعدد متهمان..... ۱۴۴
- ۲۲- به همی جرایم متهم در دادگاه کیفری استان رسیدگی می‌شود..... ۱۵۶
- ۲۳- آیا در صورت برائت متهم استرداد وجه‌الکفاله‌ی ضبط شده جایز است؟..... ۱۶۶
- ۲۴- تعیین صلاحیت محلی دادسرا در جرایم مستمر..... ۱۷۰
- ۲۵- مدت زمان دوام قرار بازداشت موقت در صورت عجز متهم از معرفی کفیل و تکلیف مقامات قضایی در این خصوص..... ۱۷۴
- ۲۶- قاعده‌ی اعتبار امر مختوم کیفری..... ۱۷۶
- ۲۷- اظهار نظر در خصوص ماهیت اتهام و احراز بزهکاری یا بی گناهی متهم در صلاحیت مرجع معطی نیابت است..... ۱۸۳
- ۲۸- اعاده‌ی دادرسی از حکمی که کیفر مورد حکم متناسب با جرم نمی‌باشد..... ۱۸۷

- ۲۹- چگونگی مجازات محکوم‌علیهی که از مجازات تمیمی (اقامت اجباری) سرپیچی می‌کند ۱۹۵
- ۳۰- در صورت اعلام رضایت شاکی پس از ابلاغ حکم بدوی و پیش از تجدیدنظرخواهی، چه اقدام مؤثری می‌توان برای مساعدت در حق محکوم‌علیه نمود؟ ۱۹۸
- ۳۱- پس از رسیدگی به جرمی که در صلاحیت دادگاه کیفری استان است، چنان چه عمل ارتكابی عنوان مجرمانه‌ی دیگری داشته باشد، موجب نفی صلاحیت دادگاه مزبور نخواهد بود ۲۰۵
- ۳۲- در صورتی که اخذ وجه الكفاله از کفیل امکان پذیر نباشد، آیا می‌توان کفیل را بازداشت کرد؟ ۲۰۸
- ۳۳- متهم واحد، اتهامات متعدد، صلاحیت نسبی و ذاتی دادگاههای مختلف ۲۱۶
- ۳۴- رسیدگی به اتهامات مقامات مهم حکومتی و شریک جرم آنان، منحصرأ در صلاحیت دادگاه کیفری استان تهران است ۲۲۴
- ۳۵- تشکیل دادگاه کیفری استان و صدور حکم بدون حضور دادستان یا نماینده‌ی وی قانونی نیست ۲۲۸
- ۳۶- اتهام زنای به عنف مستلزم صدور کیفرخواست توسط دادستان نیست، رسیدگی به جرایم زنای به عنف، قتل عمد، کلاهبرداری، صدور چک بلامحل و تخریب جملگی در صلاحیت دادگاه کیفری استان است، رسیدگی به جرمی که حین رسیدگی در دادگاه کشف شود به عهده‌ی دادگاه است، چگونگی اقدامات لازم در صورت گذشت شاکیان خصوصی از محکومیت محکوم علیه ۲۳۲
- ۳۷- دادگاه کیفری استان باید به دو اتهام قتل عمدی و شرب خمر توأمان رسیدگی کند، محکومیت به قتل عمدی و شرب خمر بدون ابلاغ وقت رسیدگی به متهم جهت حضور در جلسه، آیا دادستان می‌تواند به حکم برائت متهم اعتراض نماید؟ ۲۴۴

- ۳۸- نحوه‌ی اعتراض به حکمی که زنده بودن به اصطلاح مقتول پس از محکومیت متهم محرز شود..... ۲۴۹
- ۳۹- چگونگی بازداشت موقت متهم حسب تقاضای اولیای دم با موافقت دادستان و تأیید دادگاه، بررسی صدور قرار اناطه..... ۲۵۶
- ۴۰- نقش وکیل متهم در دادگاههای کیفری و چگونگی ابلاغ وقت دادرسی به وکیل یا موکل..... ۲۶۵
- ۴۱- بررسی نحوه‌ی اقدامات لازم در صورتی که شاکی از شکایت خود پس از محکومیت بدوی متهم و قبل از تجدیدنظرخواهی او، در جرم صدور چک بلامحل منصرف شود..... ۲۷۰
- ۴۲- نظریه کارشناس رسمی دادگستری در احراز جرم برای دادگاه جنبه‌ی طریقت دارد، نه موضوعیت..... ۲۷۴
- ۴۳- وجود برخی از خلاءهای قانونی در قانون آیین دادرسی کیفری..... ۲۷۷
- ۴۴- متهم واحد، تعدد جرم، صلاحیت نسبی، ذاتی و اختصاصی دادگاههای مختلف، قاعده اعتبار امر مختوم کیفری، صاحبان حق تجدیدنظرخواهی از رأی برائت در اتهام قتل عمدی..... ۲۸۲
- ۴۵- تکلیف دادستان در خصوص درخواست ورود به منزل از سوی نیروی انتظامی در جرایم اعمال منافعی عفت و منع دادستان از ارجاع آن گونه پرونده‌ها به بازپرس جهت رسیدگی..... ۲۸۸
- ۴۶- نحوه‌ی حل اختلاف نظر دادستان و بازپرس در صدور قرار بازداشت موقت متهم..... ۲۹۰
- ۴۷- متهم واحد، صلاحیت دو دادگاه مختلف با دو صلاحیت اختصاصی متفاوت جهت رسیدگی به اتهامات متعدد متهم..... ۲۹۸
- ۴۸- تأدیه نکردن ثمن معامله از سوی وکیل به موکل (مالک) پس از فروش مورد معامله، به عنوان جرم خیانت در امانت محسوب نمی‌شود..... ۳۰۱

۴۹- تعدد متهم، اتهامات متعدد، دادگاههای مختلف با صلاحیتهای نسبی، ذاتی و

اختصاصی..... ۳۰۳

۵۰- چگونگی جرح شاهد، صلاحیت دادگاه، لزوم حضور وکیل در رسیدگی به اتهامات

متهمین، مسأله‌ی مرور زمان..... ۳۱۲

منابع و مآخذ..... ۳۲۳

«مقدمه»

هم سؤال از علم خیزد هم جواب
همچنان که خار و گل از خاک و آب

آیین دادرسی کیفری همچون آیین دادرسی مدنی از قوانین شکلی است. اهمیت آن از این جهت بیش از آیین دادرسی مدنی است که مقررات آیین دادرسی کیفری، ابزاری است برای اجرای دقیق عدالت در حمایت از جان و مال و ناموس و حیثیت اشخاص. همان طوری که خوانندگان ارجمند واقفند ابتدای سیستم قضایی کشور در امر کیفری پیش از سال ۱۳۷۳ براساس تجربیات بدست آمده از کشورهای مترقی و نیز از داخل کشور بر مراجع دادرسی و دادگاههای کیفری استوار بود. اما از سال یاد شده به یک باره سامانه دادرسی از تشکیلات قضایی حذف و مسئولین وقت بدون اعتنا به هشدارهای حقوقدانان و دلسوزان کشور، این بنای قدیمی را ویران و در یک آزمون غیرکارشناسانه پس از چند سال نمره مردودی را اخذ و بار دیگر دادرسی را از نو احیا کردند. در این میان، قانون آیین دادرسی کیفری در سال ۱۳۷۸ و قانون آیین دادرسی مدنی در سال ۱۳۷۹ با تغییرات اساسی تحت عنوان قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور مدنی) و در (امور کیفری) به تصویب رسید.

چون قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور کیفری) بر پایه حذف دادرسی تدوین و تنظیم یافته بود لذا پس از احیای دادرسی در سال ۱۳۸۱، قانون دادگاههای عمومی و انقلاب اصلاح و به تبع آن قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور کیفری) متناسب با احیای دادرسی تغییر مفهومی یافت. ولی این تغییرات باعث شد که نظم منطقی قانون مزبور به هم بریزد و گاهی با رأی وحدت رویه و زمانی با اظهارنظرهای اداره حقوقی و تدوین قوانین قوه قضاییه کمی ترمیم

یابد. با این^۱ حال، هنوز برخی از مسائل و تعارضات قانون مورد بحث به قوت خود باقی است و از همین رو، لایحه قانون آیین دادرسی کیفری از سوی مسئولین امر تهیه و در نوبت تصویب مجلس شورای اسلامی قرار دارد.

بنابر این، پاسخ به پرسشهای اختبار قانون آیین دادرسی کیفری دشوارتر از سایر پرسشهای دروس دیگر اختیار می‌باشد. شاید این دشواری برای همکاران جوانی که هنوز در آغاز راهند بسیار خسته کننده و ملال‌آور باشد. با وجود این، به رغم کثرت مشغله‌ی این بنده و فرصتهای بسیار کوتاه برای تألیف کتاب حاضر، در پی آن بودم تا این کتاب بتواند برای همکاران برنا و کارآموزان ارجمند وکالت، شمر ثمر واقع شود و اینک با سپاس از خداوند متعال که توفیق تألیف آن را به من عطا فرمود، این اثر را به همه‌ی خوانندگان گرامی تقدیم می‌دارم.

لازم به یادآوری است، با توجه به احیای دادرسی‌ها که در سال ۱۳۸۱ صورت گرفت، پرسشهای اختبار آیین دادرسی کیفری از سال ۱۳۸۳ به بعد پاسخ داده شده و پیش از سال مذکور مسلماً پاسخها نمی‌توانست با تغییرات فعلی سنخیت داشته باشد. اتفاق دیگری که در آغاز تألیف این کتاب افتاد، تصویب و ابلاغ قانون مجازات اسلامی بود که سعی شد قانون جدید مصوب ۱۳۹۱ با قانون سابق در خلال متن پرسشها جایگزین شود.

در پایان، علی‌رغم این که تلاش شده تا پاسخ پرسشها به درستی تهیه و ارائه شود مع‌الوصف ممکن است در پرسش برخی از پاسخها این قلم ناچیز به خطا رود. بدین جهت از تمام خوانندگان، همکاران و قضات شریف تمنا دارد در صورت مشاهده پاسخ نادرست، این بنده را در ترمیم نواقص محتوایی کتاب یاری فرمایند. در این صورت حقیر به دیده‌ی منت در چاپهای بعدی پاسخهای نادرست را اصلاح خواهد کرد.

۱- لزوم حضور هیأت منصفه در دادگاه کیفری استان در جرایم مطبوعاتی و نحوه ابلاغ احضاریه به متهم جهت رسیدگی در دادگاه

بهمن ماه ۱۳۸۳

• پرسش

آقای (الف) مخترع دستگاه جلوگیری از بیماری ترموبفلومیت است و آن را به ثبت رسانده است. چون قادر به ساخت آن نبوده با یکی از دانشگاههای دولتی توافق می نماید در قالب قرارداد پژوهشی، یکی از اعضای هیأت علمی با دانشگاه اقدام به طراحی و ساخت دستگاه مذکور نماید. خبر آن در نشریه داخلی دانشگاه تحت عنوان ساخت دستگاه جلوگیری از بیماری ترموبفلومیت به وسیله مهندس (ب) انتشار می یابد. مخترع دستگاه مذکور در سال ۱۳۸۲ شکایتی تحت عنوان نشر اکاذیب علیه مدیر مسؤول نشریه دانشگاه به دادسرای کارکنان دولت مطرح می نماید. آقای بازپرس مدیر مسؤول نشریه را به بازپرسی احضار، اتهام نشر اکاذیب را به وی تفهیم و قرار وجه الکفاله صادر می نماید. مدیر مسؤول نشریه در پاسخ تفهیم اتهام ضمن تکذیب اتهام انتسابی اعلام می دارد که خبر مذکور صحیح بوده، صرفاً ساخت دستگاه به وسیله آقای مهندس (ب) اعلام شده است. مدیر مسؤول متعهد می شود در نشریه مذکور آقای (الف) را به عنوان مخترع معرفی نماید که در یکی از شماره ها مراتب مذکور انتشار می یابد. آقای بازپرس با صدور قرار مجرمیت، مدیر مسؤول نشریه، پرونده را نزد آقای دادیار ارسال می دارد. آقای دادیار کیفرخواست علیه متهم صادر و به استناد بند ۱۱ ماده ۶ قانون مطبوعات و ماده ۶۹۸ قانون مجازات اسلامی^۱ مجازات می نماید.

دادگاه کیفری عمومی، مدیر مسؤول نشریه را از محل سکونت وی برای جلسه ی دادرسی احضار می نماید. به علت تغییر محل سکونت، احضاریه وفق ماده ی ۷۲ به

وی ابلاغ می‌شود. جلسه رسیدگی با حضور شاکی در غیاب متهم تشکیل و دادگاه با این استدلال «... با توجه به کیفیت ماقع که حاکی از اقدام متهم نسبت به ذکر اخباری درباره مورد اختراع شاکی و انتساب اختراع مذکور به فرد دیگری می‌باشد و اعتراض شاکی برای قید توضیح در نشریه و امتناع از آن، قدر مسلم و محقق بوده است و فعل مذکور از سوی متهم با تصریح به این که واجد وصف کذب و به جهت امتناع از قید توضیح واجد وصف اضرار به نظر می‌رسد و با وجود احضار و تغییر آدرس اعلامی و عدم اطلاع تغییر آدرس، دفاعی مؤثر از اتهام به عمل نیامده است لذا با تصریح به وقوع عمد و قصد در فعل ارتكابی و نشر آگاهانه، کذب معنون و اصرار بر ادامه‌ی کذب که اقدام مرتکب را از درج خبر ناصحیح صرف خارج می‌سازد، وصف کذب آگاهانه بر آن قابل انطباق می‌گردد. مستنداً به ماده ۶۹۸ قانون مجازات اسلامی، متهم به تحمل چهار ماه حبس محکوم می‌شود. رأی در موعد بیست روز بعد از ابلاغ قابل تجدیدنظر در دادگاه تجدیدنظر استان تهران است».

مدیر مسئول نشریه با ابلاغ این دادنامه، به دفتر شما مراجعه و تقاضا می‌کند وکالت نموده و از وی دفاع نمایید. شما در مقام وکیل مدیر مسئول نشریه، نحوه‌ی دفاع و استدلال و اگر اشکالاتی به دادنامه وارد است، مشروحاً و مستنداً نظرات خود را مرقوم فرمایید.

□ پاسخ

این پرسش در ارتباط با جرایم مطبوعاتی است. جرایم مطبوعاتی از نظر آیین دادرسی دارای ویژگیهایی هستند که با آیین دادرسی کیفری راجع به سایر جرایم متفاوتند. تعقیب برخی از جرایم مطبوعاتی بر عهده هیأت نظارت و برخی دیگر نیاز به شاکی خصوصی دارد.

در ماده ۶ و ۷ قانون مطبوعات جرایم مطبوعاتی احصا شده‌اند. ولی در ماده‌های